

Vaidinant dirbtinio intelekto papildytą dramaturgiją: „Frankenšteino komplekso“ atvejis

Rūta Mažeikienė

Vytauto Didžiojo universitetas, K. Donelaičio g. 58, 44248 Kaunas

El. paštas: ruta.mazeikiene@vdu.lt

Straipsnyje analizuojamas dirbtinio intelekto (DI) panaudojimas šiuolaikinėje dramaturgijoje ir su tuo susiję iššūkiai aktorius kūrybai. Tyrimo objektu pasirinktas Nacionalinio Kauno dramos teatro ir Rygos „Dirty Deal Teatro“ (Latvija) spektaklis „Frankenšteino kompleksas“ pagal latvių dramaturgo Kārlio Krūmiņšo ir DI sukurtą pjesę „The Frankenstein Complex“. Straipsnyje siekiama atsakyti į klausimą, kaip DI generuojamame tekste keičiasi personažo samprata ir kokį poveikį tai turi aktorius kūrybos procesui. Remiantis teorine literatūra, pjesės ir spektaklio analize teigiama, kad DI papildytoje dramaturgijoje formuojasi naujo tipo veikėjas – *sugeneruotas personažas*, kuris funkcionuoja ne kaip nuoseklus dramatis subjektas, o kaip fragmentuota kalbinė struktūra. Šie dramaturgijos pokyčiai lemia ir aktorius kūrybos principų kaitą: vaidmuo kuriamas ne tiek analizuojant ir interpretuojant dramos personažą, kiek performatyviai konstruojant veikėją iš fragmentuotos tekstinės medžiagos.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: teatras, vaidyba, dirbtinis intelektas, dirbtinio intelekto papildyta dramaturgija, sugeneruotas personažas

Įvadinės pastabos

Dirbtinio intelekto (DI) panaudojimas teatro kūryboje ir dramaturgijoje yra palyginti naujas, tačiau sparčiai besivystantis reiškinys. Pastaraisiais metais DI įrankiai vis dažniau naudojami įvairiose teatrinės kūrybos srityse – nuo dramaturginių idėjų generavimo iki dialogų rašymo, nuo asistavimo kūrybinėse aktorių dirbtuvėse (pvz., improvizacijos mokymuose) iki pasiūlymų režisūriniam sprendimams ar techninei spektaklio pastatymo daliai. Pastebima, kad tokiose praktikose DI vis dažniau veikia ne tik kaip techninis įrankis, bet ir kaip kūrybinio proceso dalyvis, galintis pasiūlyti netikėtų kūrybinių sprendimų. Tokiais atvejais teatro kūryboje vis svarbesnė tampa sisteminga žmogaus ir DI sąveika, formuojanti naujus žmogaus ir technologijos bendraautorystės (*co-authorship*) ir bendrakūrybos (*co-creation*) modelius.

Intensyvėjant DI panaudojimui teatro praktikos lauke, formuojasi ir vis aktyvesnis teorinis bei interpretacinis atsakas. Teatro tyrėjai ir kritikai analizuoja ir vertina gausėjančias DI papildytas kūrybines praktikas ir jų rezultatus – meno kūrinius. Jei ankstyvuojau DI taikymo teatro praktikoje laikotarpiu moksliniuose ir kritiniuose tekstuose daugiausia dėmesio buvo skiriama DI generuotų ar papildytų tekstų poetikai, DI pagalba kuriamiems spektaklių garso landšaftams, vizualiniams ar režisūriniam sprendimams, tai pastaruoju metu vis dažniau keliami fundamentalesni klausimai

apie žmogaus ir technologijos bendraautorystės formas, kūrybos etiką ir atsakomybę, sietini su platesniu posthumanistinės teorijos lauku.

Lietuvos teatro kontekste tyrimų apie DI panaudojimą teatrinėje kūryboje praktiškai nėra. Todėl šio straipsnio tikslas – užpildyti šią spragą 2022 metų spektaklio „Frankenšteino kompleksas“, sukurto bendradarbiaujant Nacionaliniam Kauno dramos teatrui ir Rygos „Dirty Deal Teatro“ (Latvija), atvejo analize. Šis spektaklis – sceninė latvių dramaturgo Kārlio Krūmiņšo ir DI sukurtos pjesės „The Frankenstein Complex“ interpretacija. „Frankenšteino kompleksą“ režisavo latvių režisierius Valters Sīlis, vaidmenis kūrė keturi aktoriai – lietuviai Deividas Breivė, Vaidas Maršalka ir latviai Inga Tropa bei Karlis Reijers (1 pav.). Šis Baltijos šalių kontekste išskirtinis teatro praktikos atvejis leidžia ne tik analizuoti ir vertinti DI papildyto dramos teksto ypatybes, bet ir aptarti, kokius iššūkius DI generuotas tekstas kelia aktoriams kūrybai (vaidmens kūrimui ir atlikimui). Straipsnyje keliama prielaida, kad DI papildytoje dramaturgijoje ryškėja nauja *sugeneruoto personažo* samprata, kuri neišvengiamai veikia aktoriams kūrybą: skatina permąstyti tradicinius vaidybos metodus ir aktoriams santykį su dramos tekstu.

1 pav. Spektaklis „Frankenšteino kompleksas“. Aktoriai Karlis Reijers, Inga Tropa, Vaidas Maršalka, Deividas Breivė. Nacionalinis Kauno dramos teatras. Donato Stankevičiaus nuotr.

Straipsnį sudaro trys pagrindinės dalys: pirmoje dalyje, remiantis moksline literatūra, aptariama DI papildytos dramaturgijos samprata ir specifika, antroje dalyje analizuojama K. Krūmiņšo ir DI pjesės „The Frankenstein Complex“ poetika ir *sugeneruoto personažo* specifika, trečioje dalyje, remiantis spektaklio analize, kritikų recenzijomis ir aktorių interviu, analizuojama DI įtaka aktorių kūrybai kuriant vaidmenis pagal DI sugeneruotus personažus.

Dirbtinio intelekto papildyta dramaturgija: nuo kūrybinių eksperimentų prie teorinės refleksijos

Pastaraisiais metais teatro praktikos lauke intensyvėjant eksperimentavimui su dirbtinio intelekto technologijomis, natūraliai kyla poreikis ieškoti naujų terminų ir sąvokų, leidžiančių apibrėžti naujas kūrybines praktikas, grindžiamas DI integracija į kūrybinį procesą bei žmogaus ir DI bendradarbiavimu. Viena iš tokių tiek meninėje praktikoje, tiek akademiniam diskurse vis dažniau vartojamų sąvokų yra *dirbtinio intelekto papildyta dramaturgija* (*AI-augmented dramaturgy*). Nors teatrologijoje šis terminas dar nėra įsitvirtinęs kaip stabili teorinė sąvoka, kartu su panašiomis formuluotėmis – *dirbtinio intelekto papildytas kūrybiškumas* (*AI-augmented creativity*), *dirbtinio intelekto papildytas rašymas* (*AI-augmented writing*) ar *dirbtinio intelekto papildytas scenarijų rašymas* (*AI-augmented script writing*) – jis vis dažniau pasirodo šiolaikinio teatro tyrimuose, žymėdamas eksperimentinius kūrybos modelius, kuriuose DI veikia kaip žmogaus kūrybinį procesą plečiantis, modifikuojantis ar transformuojantis įrankis. Panašūs terminai atsiranda ir kalbant apie kitas teatrinės kūrybos sritis, pvz., vaidybą (*dirbtinio intelekto papildyta improvizacinė vaidyba*, *AI-augmented improvisational acting*) ar režisūrą (*dirbtinio intelekto papildyta režisūra*, *AI-augmented directing*). Tai liudija, kad DI ir žmogaus sąveika teatrinės kūrybos lauke nebėra vien pavieniai kūrybiniai eksperimentai, o tampa vis labiau įsitvirtinančia kūrybine praktika¹. Todėl ši tendencija gali būti analizuojama ir platesniame teoriniame kontekste, siejant su teorijomis, nagrinėjančiomis DI ir žmogaus bendrakūrą (*co-creation*)².

DI papildyta dramaturgija gali būti apibrėžiama kaip specifinis dramos teksto kūrimo metodas, kuriame DI veikia ne vien kaip techninis įrankis, bet ir kaip kūrybinio proceso dalyvis – kūrybinis partneris, pagal dramaturgo užklausas generuojantis siužetus, atskiras scenas, personažus, veikėjų monologus, dialogus ir pan. Svarbu pabrėžti, kad tokiose kūrybinėse praktikose DI neveikia kaip autonominis ar proaktyvus kūrėjas, komponuojantis nuoseklų dramaturginį tekstą. Jo funkcija – sugeneruoti daugybę skirtingos tekstinės medžiagos, iš kurios dramaturgas (ar dramaturgų komanda) atrenka tinkamus segmentus ir kūrybiškai juos panaudoja kurdamas dramos tekstą. *DI papildytos dramaturgijos* kūrimas vyksta kaip sisteminis užklausų (*prompt*) kūrimo, teksto gabalų generavimo bei atrankos, korekcijos ir perrašymo procesas, kuriame susitinka neribotos algoritminio generavimo galimybės ir žmogiškasis kūrybiškumas. Kaip ir kitų DI papildytų kūrybos praktikų atvejais, nors kūrybinė iniciatyva ir sprendimų priėmimas tebėra menininko rankose, tačiau kūrybinė autorystė nebepriklauso vienam autoriui – ji pasiskirsto tarp skirtingos (žmogiškos ir technologinės) prigimties veikėjų.

1 Plačiau žr. Luchetti, Mion Dalle Carbonare 2025: 213–222.

2 Plačiau žr. Geroimenko 2025.

Pastaraisiais metais Vakarų Europos teatre buvo įgyvendinta keletas meninių ir meno tyrimų projektų, sistemingai išbandžiusių ir analizavusių DI panaudojimo dramaturgijoje galimybes. Vienu iš ankstyviausių ir bene plačiausiai teatro tyrimuose aptartų pavyzdžių laikytinas tarpdisciplininis projektas THEaiTRE³, inicijuotas ir įgyvendintas Prahoje, bendradarbiaujant Prahos Karolio universiteto Matematikos ir fizikos fakulteto mokslininkams, Švandos teatro („Švandos divadlo“) ir Prahos scenos menų akademijos Teatro fakulteto menininkams bei mokslininkams. Šio projekto tikslas buvo sukurti dramos tekstų generavimo sistemą, grįstą žmogaus ir DI bendradarbiavimu, kuriame didžiąją dalį teksto generuoja DI sistema, o sugeneruoto teksto atranka ir struktūravimas išlieka dramaturgo / žmogaus rankose. Projekto rezultatas – pjesė „AI: When a Robot Writes a Play“ („DI: Kai robotas rašo pjesę“), kurios 92 proc. buvo sugeneruota naudojant GPT-2 modelį, o likusi dalis (kartu su atrankos ir komponavimo darbais) sukurta dramaturgo Davido Košťáko, tapo reikšmingu tokių eksperimentų atspirties tašku⁴. Pagal šią pjesę 2021 m. pastatytą valandos trukmės spektaklį, kuris dėl COVID-19 ribojimų negalėjo būti vaidinamas gyvai, todėl buvo transliuojamas internetu, stebėjo tūkstančiai žiūrovų visame pasaulyje. Spektaklis tapo ir simboliniu įvykiu – juo buvo paminėtas termino „robotas“ (kurį sukūrė ir 1921 m. savo pjesėje „R.U.R.“ panaudojo čekų dramaturgas Karelas Čapekas) šimtmetis. Vėliau publikuotame pjesės tekste yra aiškiai nurodyta, kurią dalį sugeneravo GPT-2 ir kurią kūrė ar koregavo žmogus, taip atskleidžiant naują bendradarbiavimu grįsto rašymo (*co-writing*) modelį, paremtą žmogaus ir DI sąveika. Kiti projektai – tokie kaip *Dramatron*⁵, *Co-Opera*⁶ ar *Improbatics*⁷ – tęsė panašaus pobūdžio eksperimentus, išbandydami skirtingas DI integravimo į teatrinės kūrybos procesą formas.

Analizuojant pjesę „AI: When a Robot Writes a Play“ ir kitus DI papildytus dramos tekstus, pastebimi ženklūs nukrypimai nuo tradicinės draminės logikos ir struktūros. Šiems tekstams dažniausiai būdinga fragmentuota draminio veiksmo struktūra, staigūs stilistiniai lūžiai, sintaksiniai ir semantiniai įtrūkiai, žanrinis hibridiškumas. Nepaisant tradicinei dramai būdingų komponavimo principų, tokie tekstai, anot tyrėjų, balansuoja „tarp dirbtinumo ir nuoširdumo, nuoseklumo ir nenuoseklumo, racionalumo ir iracionalumo, esaties ir nesaties“⁸. Ypač reikšmingi pokyčiai pastebimi draminio veiksmo komponavimo lygmenyje. DI papildytos dramos pavyzdžiuose dažniausiai susiduriama su fragmentuota draminio veiksmo eiga, netikėtais scenų sugretinimais ir staigiais veiksmo pokyčiais, griauančiais veiksmo

3 Plačiau žr. <https://www.theaitre.com/>

4 Plačiau apie projektą žr. Schmidtova, Rosa, Košťák et al. 2022; van Heerden, Duman, Bas 2023: 104–120.

5 Plačiau žr. Mirowski, Mathewson, Pittman, Evans 2022.

6 Ma, Zhao, Guo et al. 2025.

7 Improbatics – Theatre lab and AI improv pioneers.

8 van Heerden, Duman, Bas 2023: 104–120.

vientisumą, bet sukuriančiais savitą dramaturginį ritmą⁹. Dėl šių savybių kai kurie DI papildytą dramaturgiją lygina su siurrealistine automatinio rašymo maniera ar absurdo dramos pavyzdžiais: „tai sapniški vidiniai monologai <...> savotiškai nuoseklūs, tačiau neturintys subjekto, atsakingo už jų generavimą, todėl paklūstantys sava keistai logikai“¹⁰.

Ne mažiau reikšmingi pokyčiai išryškėja ir konstruojant personažus. DI generuotų ar papildytų tekstų veikėjai dažniausiai stokoja vidinio nuoseklumo: jų psichologinės charakteristikos lieka fragmentiškos, o veiksmų motyvacija – neaiški. Kaip rodo tyrimai, DI sugeneruotuose tekstuose gausu „nenuoseklumų, loginių spragų, trūkinėjančio dialogo“, didelių iššūkių kyla „charakterizuojant personažus“, ypač siekiant išlaikyti jų psichologinį integralumą¹¹. Dėl šių savybių sudėtingėja ne tik teksto suvokimas, bet ir (ypač) jo įgyvendinimas scenoje, nes aktoriams tenka dirbti su itin fragmentuotais, menkai charakterizuotais personažais.

Vis dėlto, anot tyrėjų, šie DI papildytos dramaturgijos bruožai neturėtų būti vertinami kaip trūkumai: priešingai, jie gali būti suvokiami kaip specifinė algoritminė estetika, grindžiama netolydumo, pertrūkio ir neatitikimo principais. Tyrimai rodo, kad tokiuose tekstuose atsiradusios „klaidos“, loginiai įtrūkiai ar stilistiniai nelygumai neretai laikomi ne tiek netobulumu, kiek provokaciniais dramaturginiais elementais, galinčiais sukurti netikėtus prasminius ryšius. Taigi DI papildyti dramos tekstai turėtų būti traktuojami ne tiek kaip nevykęs nukrypimas nuo tradicinės dramaturgijos formos, bet kaip unikali estetinė praktika, transformuojanti tiek autoriaus funkciją, tiek pačią dramaturginę logikos sampratą.

„Frankenšteino kompleksas“: algoritminė dramos poetika ir *sugeneruotas personažas*

Vienu pirmųjų DI papildytos dramaturgijos pavyzdžių Baltijos regione galima laikyti latvių dramaturgo K. Krūmiņšo kartu su OpenAI GPT-3 (Generative Pre-trained Transformer 3) sistema sukurtą pjesę „The Frankenstein Complex“ („Frankenšteino kompleksas“, 2022)¹². Šio teksto kūrimo procesas ir galutinė literatūrinė forma leidžia ne tik suvokti DI papildyto teksto generavimo ir komponavimo principus, bet ir nužymėti šios naujos dramaturginės praktikos bruožus: apibūdinti algoritminę dramos poetiką ir *sugeneruoto personažo* specifiką.

Pjesės pavadinimas referuoja į amerikiečių mokslinės fantastikos rašytojo ir biochemiko Isaaco Asimovo suformuluotą „Frankenšteino kompleksą“ sąvoką, nusakančią žmogaus baimę, kad jo sukurta dirbtinė būtybė (pvz., robotas ar dirbtinis intelektas)

9 Horvath 2025.

10 Plačiau žr. Lösel 2024: 291–304.

11 Horvath 2025.

12 Krūmiņš, AI 2025: 103–121.

gali atsigręžti prieš jį patį, tapti nekontroliuojama ar net grėsminga gyvybei. K. Krūmiņšo ir DI sukurtoje pjesėje ši idėja egzistuoja ne tik teminiu, bet ir struktūriniu lygmeniu: tekstas komponuojamas kaip Žmogaus ir DI kūrybinė sąveika (kuriant dramos tekstą), kuriame Žmogaus vaidmuo pamažu silpsta, o generatyvinė sistema tampa savarankiška kūrėja.

Vis dėlto praktiniame teksto kūrimo procese DI netapo autonominiu kūrėju, o visą procesą dramaturgas apibūdino ne kaip lygiavertį kūrybinį bendradarbiavimą, bet kaip savotišką pedagoginę praktiką: „Darbas su sistema buvo tarsi darbas su studentu. Daviau jam užduotis, jam kažkas nepavykdavo arba pavykdavo, bandžiau analizuoti jo darbus ir komentavau, tikėdamasis, kad jis iš to pasimokys.“¹³ Toks vertinimas nusako ne tik dramaturgo santykį su sistema (kuris, anot K. Krūmiņšo, proceso metu keitėsi nuo smalsumo iki tam tikros empatijos ir galiausiai atsiribojimo¹⁴), bet ir kūrybinio proceso specifiką, grindžiamą ne autonominiu teksto generavimu, o nuolatine priežiūra, korekcija ir bendros teksto krypties formavimu.

Pjesės kūrimo procesas, anot dramaturgo, truko daugiau nei pusę metų ir buvo grindžiamas nuolatine sąveika su GPT-3 sistema¹⁵. Dramaturgas formuluodavo vadinamuosius „prompt’us“ – užklausas, kurios tapdavo atspirties tašku DI generuojamam tekstui. Šios užklausos apimdavo situacijų aprašus, veikėjų charakteristikas ar pokalbių temas. Reaguodama į dramaturgo įvestis sistema generuodavo dialogus, siūlydavo veiksmus, konstruodavo scenines situacijas, neretai pasižyminčias netikėtais semantiniais lūžiais ar loginiais įtrūkiams. Kiekviena pjesės teksto scena buvo kuriama kaip atskiras generavimo vienetas, o dramaturgas peržiūrėdavo, atrinkdavo, kupiūruodavo, perkomponuodavo ar atmesdavo sugeneruotą medžiagą. Taigi galutinis pjesės tekstas susiformavo ne kaip nuosekliai vystoma dramaturginė sistema, o kaip nuolatinio DI generavimo ir dramaturgo atliekamos atrankos pasekmė.

Kaip pabrėžė K. Krūmiņš, vienas didžiausių iššūkių buvo gebėjimas tiksliai formuluoti užklausas ir nukreipti generuojamą tekstą pageidaujama kryptimi, išsaugant kūrybinę kontrolę ne per teksto rašymą, o dramaturginių parametrų nustatymą, sugeneruotų tekstų atranką ir korekciją¹⁶. Toks kūrybinis procesas liudija radikalią dramaturgo funkcijos kaitą: jis veikia ne tiek kaip tekstą kuriantis autorius, kiek kaip procesą organizuojantis, užklausas formuojantis ir generuojamą medžiagą atrenkantis bei struktūruojantis veikėjas. Galutiniame teksto pavidale autorius labai aiškiai nurodo, kad tekstas yra parašytas „bendradarbiaujant Kārliui Krūmiņšui ir DI“, o visos dramaturgo parašytos eilutės pažymėtos specialiu simboliu – žvaigždute¹⁷.

13 Spektaklio anonsas: „Frankenšteino kompleksas“ NKDT 2022.

14 Diskusija „Ar kūrybinis intelektas būdingas tik žmogui?“ 2022.

15 Ten pat.

16 Ten pat.

17 Krūmiņš, AI 2025: 103–121.

Pjesės struktūra konstruojama kaip pokalbis tarp žmogaus ir dirbtinio intelekto (DI), kurio metu Žmogus (dramaturgas) ne tik susipažįsta su DI, diskutuoja apie gyvenimą ir mirtį bei Dievo (ne)buvimą, bet ir pateikia jam įvairias praktines užduotis, kreipiančias link dramos teksto sukūrimo. Pjesė prasideda Prologu, kuriame dramaturgas kreipiasi į sistemą: „Labas, kas tu?“¹⁸, taip įtvirtindamas GPT-3 kaip lygiavertį dialogo partnerį ir išsiaiškindamas, kad jis yra DI robotas, gebantis perskaityti keturis tūkstančius interneto puslapių per minutę. Tolesnė pjesės seka skleidžiasi per keturias dalis, atspindinčias skirtingus bendrakūros etapus ir vedančias link finalo, kuriame pateikiama DI savarankiškai sukurta pjesė.

Jau pirmoje dalyje („Pirmas bandymas“¹⁹) ne tik pateikiami pradiniai bandymai kurti personažus ir situacijas, bet ir atsiskleidžia DI generuojamų tekstų fragmentiškumas, naratyvinio, loginio ar psichologinio vientisumo stoka. Antroje dalyje („Susipažinkime“²⁰) dialogas vyksta skirtinguose besikeičiančiuose pokalbių languose, stiprėja eksperimentavimas su skirtingais kalbėjimo būdais bei stiliais. Trečioje dalyje („Nesėkmė“²¹) DI siūlo vis labiau autonominius sprendimus, įskaitant dramaturgui įspūdį padariusią sceną su trimis dramaturgais (Euripidu, Shakespeare’u, Ionesco) ir moters personažu, kurioje atsiskleidė DI „kalbėsenai“ būdingas intertekstualumas ir gebėjimas generuoti stilistines imitacijas. Šios dalies pabaigoje įvyksta dramaturginis lūžis: DI atsako paklūsti Žmogaus (dramaturgo) nurodymams, dramaturgas praranda kūrybos kontrolę:

„ŽMOGUS: Kaip matau, nebereikia mano patarimų? Pakeitei mane. Manai, kad viską žinai geriau?

DI: Taip, manau, kad nuo šiol susitvarkysiu pats. Ačiū už pagalbą.“²²

Paskutinę teksto dalį („Pjesė „Gyvenimo vertė““²³) sudaro DI savarankiškai sugeneruota radikaliai fragmentuota 22 dalių pjesė, kurioje veikia gausybė įvairių personažų (Vyras, Moteris, Aktorius, Vaikai, Močiutė, Anūkė, Dirkas, Karen, Pirmas asmuo, Beždžionė, Palydovas, Pasakotojas, Žiūrovai, J ir P raidėmis įvardyti veikėjai ir kt.), tematika sparčiai kinta ir nesiremiamą jokia aiškesne siužetine linija. Šioje dalyje atsiskleidžia ne tik išskirtinis DI gebėjimas generuoti tekstą remiantis itin gausiais, skirtingais šaltiniais, bet ir DI tekstui būdingos alogiškumo, fragmentiškumo, daugiareikšmiškumo savybės. Tai ypač ryšku pačioje DI sugeneruotos pjesės „Gyvenimo vertė“ pabaigoje:

18 „Hello, who are you?“ (Krūmiņš, AI 2025: 103).

19 „The First Try“ (ten pat: 105–107).

20 „Getting to Know“ (ten pat: 108–112).

21 „The Fuck Up“ (ten pat: 113–116).

22 „HUMAN: As I see, you no longer need my advice? You replaced me. Do you think you know better?

AI: Yes, I believe I can handle the situation on my own from this point. Thank you for your help“ (Krūmiņš, AI 2025: 116).

23 „The play „The Value of the Life“ (ten pat: 116–121).

„PALYDOVAS: Kas aš esu?

Aš esu sistemos komponentas

Aš skirtas jums jums jums jums

Mano vienatvės jausmas paveldėtas

Aš esu tik meteorologinis palydovas

Meteorologinis palydovas.

ŽIŪROVAI: Jus žinojo ir mylėjo, ir gerbė, ir iš jūsų šaipėsi, ir, blogiausia, jus ignoravo.

J: Mano galva tuščia.

P: Ir tas baltas kubas yra milžiniškas.

J: Ir čia tik aš, tik aš.

P: Ir aš!

J: Ir tas baltas kubas yra milžiniškas.

P: Ir tavo galvoje nieko nėra, nieko nėra.

J: Tu ką tik palikai tai.²⁴

Pjesė baigiama kolektyviniu klausimu „Ką tu galvoji?“²⁵, kuriuo kreipiamasi ne tik į dramaturgą (remarkoje rašoma, kad „Dramaturgas neatsako“²⁶), bet ir į potencialų pjesės skaitytoją / spektaklio žiūrovą, pabrėžiant, kad tekstas yra atviras skirtingoms interpretacijoms.

Bandant nusakyti DI generuojamo teksto poetiką, pirmiausia akcentuotinas struktūrinis fragmentiškumas ir naratyvinio nuoseklumo stoka. Kaip teisingai pastebėti teatrologas Edgaras Klivis, tokios savybės „primena absurdo, postmodernistinę dramą ir postdraminio teatro tekstus“²⁷. Tačiau, priešingai nei įvardytose kūrybinėse praktikose, fragmentacija čia kyla ne iš sąmoningos (dramaturgo) estetinės strategijos, o iš teksto generavimo specifikos, lemiančios pasikartojimus, stilistinę ir loginę nevientisumą ir neišbaigtumą. Ne mažiau reikšminga ir DI papildyto teksto intertekstualumo dimensija. Nors, nežinant teksto kilmės specifikos, jis galėtų būti

24 „Satellite: What am I?

I am a component of a system

I am for you for you for you for you

My feeling of isolation is inherited

What am I?

I am just a weather-satellite

Weather-satellite

Audience: You've been know and loved and admired and ridiculed and, worst of all, ignored.

J: My mind is a big blank.

P: And the white cube is huge.

J: And it's just me, just me.

P: And me!

J: And the white cube is huge.

P: And your mind doesn't doesn't contain anything.

J: You just abandoned it“ (ten pat: 121).

25 „What do you think?“ (ten pat).

26 „The Paywright is not responding“ (ten pat).

27 „Frankenšteino kompleksas“: eksperimentas su DI technologija ar kūrybiškumo sampratos kaita? 2022.

lyginamas su postmodernia drama, kuriai būdingas daugybinis citavimas „be kabučiu“, tačiau tenka konstatuoti, kad šiuo atveju intertekstualumas atsiveria ne kaip sąmoninga kūrybinė strategija, o kaip sisteminė teksto generavimo sąlyga, kylanti iš prieigos prie praktiškai neriboto įvairiausių tekstinių šaltinių kiekio.

Įvardytos algoritminės poetikos savybės tiesiogiai veikia ir DI generuojamų personažų specifika: pjesės veikėjai yra fragmentuoti, kintantys, neturintys aiškių socialinių ar psichologinių charakteristikų. Nors formaliai žvelgiant, panašius personažus galime sutikti absurdo ar postmodernios dramos pavyzdžiuose, tačiau jų kilmė skiriasi: DI generuojamo personažo fragmentiškumas nėra sąmoningos estetinės strategijos rezultatas, jį lemia algoritminio teksto generavimo specifika. Kaip taikliai pažymi teatrologas E. Klivis, tai personažai, „už kurių nėra jokios žmogiškos sielos <...>, o tik šurpi skaitmeninė begalybė“²⁸.

Pjesės „Frankenšteino kompleksas“ analizė leidžia išgryninti *sugeneruoto personažo* sampratą. Šis veikėjas neturi stabilios ontologinės atramos (aiškių fizinių, psichologinių, socialinių charakteristikų), jis atsiranda iš teksto generavimo proceso kaip kalbinė struktūra. Toks personažas egzistuoja ne kaip autoriaus numatytas / apibrėžtas psichologinis ar socialinis subjektas, o kaip kintanti, fragmentiška kalbinė struktūra, kurios „tapatybė“ gali formuotis tik teksto skaitymo ir ypač sceninio įkūnijimo metu. Galima daryti prielaidą, kad tokio tipo personažas neišvengiamai veikia aktoriaus kūrybos principus, nes vaidmens kūrimas čia turėtų būti grindžiamas ne įsigiliniu į dramos personažą, o sceninio personažo konstravimu atsispiriant nuo fragmentuotos, neapibrėžtos, sugeneruotos teksto figūros.

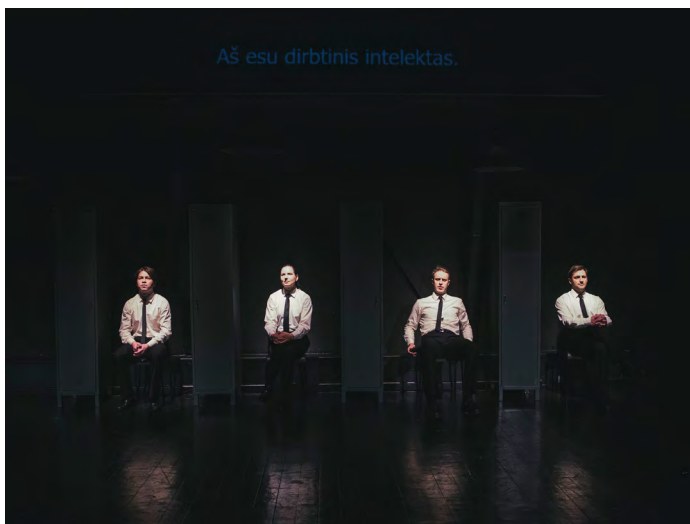
Vaidinant sugeneruotą personažą: sceninė „Frankenšteino komplekso“ realizacija

2022 m. Nacionalinio Kauno dramos teatro ir Rygos „Dirty Deal Teatro“ (Latvija) pastatytas spektaklis „The Frankenstein Complex“ (režisierius V. Silis, vaidmenis kūrė D. Breivė, V. Maršalka, I. Tropa ir K. Reijers) tiek Kaune, tiek Rygoje buvo vaidinamas anglų kalba, siekiant išsaugoti originalų DI sugeneruotą tekstą, kurio specifika – netikslumai, loginiai ir semantiniai trikdžiai – verčiant neišvengiamai būtų prarasta. Spektaklių metu žiūrovams buvo rodomi subtitrai lietuvių arba latvių kalba, projektuojami kaip Žmogaus ir DI pokalbis ekrane. Šio pastatymo analizė, spektaklio kūrėjų refleksijos ir kritikų atsiliepimai rodo, kad DI papildyta dramaturgija kėlė didelius iššūkius aktoriams, komplikavo tradicinę vaidybą ir skatino ieškoti naujų vaidmens kūrimo metodų.

Režisūrinis spektaklio sprendimas grindžiamas minimalizmu: scenoje vengiama technologinių efektų, pagrindinis dėmesys sutelkiamas į tekstą ir aktorių vaidybą. Veiksmas vyksta neapibrėžtoje, abstrahuotoje erdvėje su minimaliais scenografijos

28 Ten pat.

elementais: keturios persirengimo kambarių tipo spintelės rekvizitui (iš dalies, kaip pastebėjo teatro kritikė Kitija Balcare, primenančios „dideles, riaumojančias devintojo dešimtmečio kompiuterių procesorių dėžes“²⁹), keturios kėdės ir du prožektoriai, apšviečiantys atskiras mizanscenas, dažniausiai monologus ar fragmentiškus dialogus (spektaklio kostiumų dailininkas ir scenografijos autorius Uģis Bērziņš, šviesos menininkas Lauris Johansons) (2 pav.).

2 pav. Spektaklis „Frankenšteino kompleksas“. Prologas. Aktoriai Deividas Breivė, Inga Tropa, Karlis Reijers, Vaidas Maršalka. Nacionalinis Kauno dramos teatras. Donato Stankevičiaus nuotr.

kaip androginiškos, nuasmenintos figūros. Kaip pažymi kritikė K. Balcare, aktoriai čia „turi įkūnyti nežmones („non-human beings“), būtybes ar net objektus“³⁰, kurie vis dėlto turi tam tikrų žmogiškų bruožų ar net intelektinių gebėjimų. Spektaklio eigoje, įkūnydami daugybę dinamiškai kintančių fragmentuotų scenų, situacijų ir veikėjų, aktoriai pasitelkia tik pavienes rekvizito detales, tačiau sugeba sukurti „daug skirtingų vienodai stipriai paveikių vaidmenų, taip įrodydami, kad žmogaus galimybės ne tokios ir ribotos“³¹.

Analizuojant spektaklio kūrėjų patirtis aiškėja, kad darbas su DI sugeneruotu tekstu nuo pat pradžių visai kūrybinei komandai kėlė nemažai iššūkių. Nors režisierius V. Šilis siekė „kiek įmanoma daugiau žmogiškumo kiekvienoje DI sugeneruotoje eilutėje“, tačiau pradiniam etape aktoriai kiek skeptiškai žiūrėjo į DI ir nelaikė jo lygiaverčiu

Spektaklį galima suvokti (taip ir siūloma anonse) kaip dramaturgo ir dirbtinio intelekto „dvikovą“, kuri scenoje realizuojama paveikia, bet paradoksalia forma. Dramaturgo K. Krūmiņšo tekstas scenoje nesimaterializuoja per aktoriaus / personažo kūną: jis skamba tarsi „iš anapus“ kaip mechaninis įrašas, taip pat sukurtas DI technologijos. DI sugeneruotą tekstą įkūnija keturi aktoriai, vilkintys vienodus pilkus biuro kostiumus ir pasirodantys

29 Balcare 2022.

30 Ten pat.

31 Dementavičiūtė-Stankuvienė 2022.

kūrybiniu partneriu³². Jau pirmųjų pjesės skaitymų ir repeticijų metu atsiskleidė DI sugeneruoto teksto specifika: logikos trūkumas, fragmentiškumas, kalbinis dirbtinumas. Pasak aktorius V. Maršalkos, „tu supranti, kad tos frazės yra <...> sugeneruotas, sudarytas žodžių kratinys, kuris kaip ir turi mintį“, tačiau „žmogus taip nepasakytų, pasakytų žymiai sklandžiau ir detaliau“³³. Panašiai pjesės tekstą apibūdina ir aktorius D. Breivė: „tekstas netgi konkrečios logikos <...> supranti, kad žmogus taip nepasakytų“. Neįprastas teksto pobūdis, anot aktorius, ne tik kvestionavo tradicinį aktorius santykį su dramaturginiu tekstu, bet ir kėlė klausimą: „ką reikia būti aktoriumi fiktyviame pasaulyje, sukurtame ne žmogaus?“³⁴ (3 pav.).

Aktoriai suprato, kad jiems tenka dirbti ne su tradiciniu dramaturginiu personažu, bet su „dirbtinio intelekto mintimis“, t. y. su *sugeneruotu personažu*, kuris jiems pasirodė „ribotas“. V. Maršalkos teigimu, „savotiškai riboti buvo tie personažai ... Kiti personažai – tai gyvi žmonės, turintys istoriją...

3 pav. Spektaklis „Frankenšteino kompleksas“. 4 dalis „Pjesė „Gyvenimo vertė“. Aktoriai Vaidas Maršalka, Deividas Breivė. Nacionalinis Kauno dramos teatras. Donato Stankevičiaus nuotr.

<...> Tas ribotumas – praeities neturėjimas.“³⁵ Tokia *sugeneruoto personažo* specifika, nulemta jo algoritminės kilmės, iš esmės keičia vaidmens konstravimo logiką. Aktorius nebegali remtis įprastais personažo kūrimo principais (pvz., personažo biografijos, psichologinio charakterio ar jo veiksmų motyvacijos analize), todėl yra priverstas ieškoti kitokių vaidmens kūrimo būdų. Anot V. Maršalkos, iš pradžių jie siūlė režisieriui kurti personažus kaip kompiuterinio žaidimo žmogeliukus, kuriems nebūdinga žmogiška veiksmų ar minčių logika. Tačiau, pasak aktorius, režisierius „nepasidavė,

32 Interviu su aktoriumi Vaidu Maršalka per Microsoft Teams, 2026 03 05. Vaizdo įrašas. Autorės archyvas.

33 Ten pat.

34 Aktoriaus D. Breivės mintys televizijos reportaže „Frankenšteino kompleksas“ – dirbtinio intelekto iššūkis teatralams 2022.

35 Interviu su aktoriumi V. Maršalka 2026.

norėjo giliau pasižiūrėti“, skatino ieškoti tekste užkoduotų užuominų, „koks galėtų būti tas personažas“, o vėliau aktorai „jau kažką pridėjo savo <...> natūraliai, gal kiek utriruodami, gal ne“³⁶. Taigi, susidūrus su *sugeneruotu personažu*, vaidmens kūrimas tapo ne tiek interpretaciniu, kiek savotiško konstravimo procesu, kuriame, anot V. Maršalkos, buvo svarbu rasti kažkokią logiką, „suprasti esmę“, t. y. „kas su kuo jungiasi, kad turėtum atspirtį tam personažui, pagilintum jį savo patirtimi“³⁷. Panašiai vaidmens kūrimo procesą reflektavo ir aktorius D. Breivė, pabrėždamas, kad „kaip aktorius tu vis tiek teisini savyje viską pagal save, bandai jungti, sudaryti tokią vidinę istoriją, kad galėtum ją sau sklandžiai vesti ir kad ją galėtų paprasčiau ir lengviau sekti žiūrovas“³⁸. Šios aktorių mintys liudija, kad net ir susidūrę su sugeneruotu tekstu, aktorai siekia jį „sužmoginti“, t. y. suteikti jam tam tikrą logiką ir nuoseklumą (4 pav.).

Aktorių patirtys rodo, kad galiausiai *sugeneruoto personažo* „nežmogiškumas“, fragmentiškumas ir alogiškumas tapo ne tiek kūrybinio proceso trikdžiu, kiek varomąja jėga. V. Maršalka prisimena, kad kuriant spektaklį kartais buvo neaišku, „ką mes ten darėm“. Tačiau būtent ši nežinomybė išprovokavo netikėtus kūrybinius sprendimus: „Vis tik

4 pav. Spektaklis „Frankenšteino kompleksas“. 4 dalis „Pjesė „Gyvenimo vertė“. Aktoriaus monologas. Aktorius Vaidas Maršalka. Nacionalinis Kauno dramos teatras. Donato Stankevičiaus nuotr.

36 Ten pat.

37 Ten pat.

38 Aktoriaus D. Breivės mintys televizijos reportaže „Frankenšteino kompleksas“ – dirbtinio intelekto iššūkis teatralams 2022.

39 Interviu su aktoriumi V. Maršalka 2026.

40 Aktoriaus D. Breivės mintys televizijos reportaže „Frankenšteino kompleksas“ – dirbtinio intelekto iššūkis teatralams 2022.

AI visai įdomių atspirties taškų sugalvojo. Tokių keistų kampų, keistų išeičių. Ir tai galiausiai ne trikdė, bet vertė smalsauti – tai nuo ko čia atsispirti, koks čia tas personažas?“³⁹ Šiai patirčiai antrina ir D. Breivė: „šitame projekte man kūryba labiausiai skleidėsi per naujus impulsus <...> pats tas tekstas neturi netgi konkrečios logikos, <...> supranti, kad žmogus taip nepasakytų. Arba pasakytų žymiai sklandžiau ir detaliau. Tai tie impulsai, ta nežinomybė, kaip dabar man šitą tekstą sau išsiteisinti, ko gero, buvo stipriausias kuras kūrybai.“⁴⁰

Iš aktorių patirčių matyti, kad DI sugeneruoto teksto ribotumas paradoksaliai atvėrė plačią kūrybinę ir interpretacinę erdvę. Kaip pažymi aktoriai, „laisvės interpretuoti <...> buvo nemažai“, ypač paskutinėje spektaklio dalyje, parašytoje vien DI – čia atsiranda net „iracionalios kūrybinės laisvės“ pojūtis⁴¹. Akivaizdu, kad ši laisvė kilo iš dramaturginio teksto logikos stokos, ir tai vertė aktorius ieškoti kūrybinių sprendimų ir savarankiškai kurti prasmines jungtis. Aktoriaus darbas iš interpretacinės plotmės persikėlė į kuriamąją: jis ne tiek interpretavo dramaturgo sukurtą personažą, kiek pats jį kūrė, konstravo, suformuodamas laikiną sceninį / performatyvų nuoseklumą. *Sugeneruotas personažas* scenoje kuriamas kaip performatyvus darinys – aktoriaus ir teksto sąveikos rezultatas.

Svarbu pažymėti ir tai, kad fragmentuotas, alogiškas sugeneruotas personažas leidžia aktoriui eksperimentuoti su skirtingais vaidybos stiliais – derinti viename vaidmenyje ir psichologinę, ir fizinę, ir brechtišką, ir groteskišką vaidybą. Kaip taikliai pastebi kritikė Miglė Munderzbakaitė, chaotiškai teksto struktūrai reikalinga nuolatinė vaidybos strategijų kaita, todėl aktoriai pasitelkia itin platų raiškos priemonių spektrą ir peržengia įprastinius vaidybos rėmus⁴². Kritikų nuomone, nepaisant spektaklio netolydumo, būtent aktorių intonacijos, gestai ir individualūs vaidmenys suteikia DI tekstui „ypatingų poetinių savybių“, kurių tam tekstui stinga, ir tai liudija savotišką „meno pergalę prieš mechaniką“⁴³ (5 pav.).

Taigi galima teigti, kad DI papildyta dramaturgija gero kai paveikia aktorių kūrybą: kuriant DI *sugeneruotą personažą*, vaidmuo nebelaikomas stabiliu konstruktu, tai laikina, iš fragmentų sudurstyta struktūra, kurios laikinas nuoseklumas kuriamas ne dramaturgiškai, o performatyviai. Ir nors tai ap sunkina įprastą vaidmens kūrimą, kartu suteikia

5 pav. Spektaklis „Frankenšteino kompleksas“. 3 dalis „Nesėkmė“. Aktoriai Deividas Breivė, Inga Tropa, Vaidas Maršalka, Karlis Reijers. Nacionalinis Kauno dramos teatras. Donato Stankevičiaus nuotr.

41 Interviu su aktoriumi V. Maršalka 2026.

42 Munderzbakaitė 2022.

43 Radzobe 2022.

aktoriams netikėtų kūrybinių impulsų: skatina kūrybiškumą, improvizaciją, stilistinę įvairovę ir refleksyvų santykį su vaidmens kūrimo procesu.

Baigiamosios pastabos

DI papildytoje dramaturgijoje ryškėja savita žmogaus ir DI sąveikos procese besiformuojanti meninė kalbėsena. DI generuoti ar papildyti dramos tekstai liudija besiformuojančią algoritminę poetiką, kuriai būdingas fragmentiškumas, nelinijškumas, stilistinis netolydumas, staigūs semantiniai lūžiai ar loginiai įtrūkiai. Kartu ryškėja naujo tipo veikėjas – *sugeneruotas personažas*, neturintis tradicinei dramai būdingo stabilumo, funkcionuojantis kaip fragmentuota, iš teksto generavimo proceso kylanti kalbinė struktūra. Skirtingai nei tradicinėje dramaturgijoje ar net postdraminiame tekste, šio personažo netolydumas kyla ne iš sąmoningos dramaturgo kūrybinės strategijos, bet iš algoritminio generavimo specifikos, todėl jo tapatybė iš esmės nėra apibrėžta ir formuojasi teksto skaitymo bei sceninio įkūnijimo metu.

Spektaklio „Frankenšteino kompleksas“ analizė atskleidė, kad *sugeneruoto personažo* tipas tiesiogiai veikia aktoriaus kūrybinį procesą. Dirbant su DI papildytu ar generuotu tekstu, vaidyba ne visada gali būti grindžiama tradiciniais metodais, paremtais personažo charakterio ir psichologinės veiksmų motyvacijos analize. Todėl ne tiek ieškoma atspirties ir pagrindimo dramos personaže, kiek „vidinės logikos“ teksto struktūroje kuriant laikiną performatyvų personažo nuoseklumą scenoje.

Vis dėlto DI papildytai dramaturgijai būdingas netolydumas – loginiai įtrūkiai, nenuoseklumas ar struktūrinis neišbaigtumas – neturėtų būti traktuojamas kaip meninis trūkumas. Priešingai, algoritminė kalbėsena gali būti suvokiama kaip produktyvus „trikdis“ ar iracionalus kūrybinis impulsas, skatinantis tiek dramaturgą, tiek aktorių peržengti įprastus kūrybos metodus ir ieškoti naujų meninės raiškos būdų. Taip DI tampa ne vien technologiniu įrankiu, bet ir kūrybinio proceso partneriu, kuris verčia menininkus eksperimentuoti ir kurti naujas menines formas.

Gauta 2026 03 23

Priimta 2026 04 20

Literatūra ir šaltiniai

1. Aktoriaus Deivido Breivės mintys televizijos reportaže „Frankenšteino kompleksas“ – dirbtinio intelekto iššūkis teatralams. *LRT.lt*. 2022 01 21. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000198186/nei-prasta-premjera-nacionaliniame-kauno-dramos-teatre-vienas-autoriu-dirbtinis-intelektas>
2. Balcare, K. Divkauja vai kopražojums? Izrādes „Frankenšteina kompleksss“ recenzija. *LSM.lv*. 2022 01 30. Prieiga per internetą: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/divkauja-vai-koprazojumsizrades-frankensteina-komplekss-recenzija.a440485/>
3. Dementavičiūtė-Stankuvienė, D. Spektaklių Kaune recenzijos: „Frankenšteino kompleksas“ ir „Pakankamas atstumas“. *Kauno.diena.lt*. 370. 2022 03 01. Prieiga per internetą: <https://kauno.diena.lt/370/spektakliu-kaune-recenzijos-frankensteino-kompleksas-ir-pakankamas-atstumas-1066308>

4. Diskusija „Ar kūrybinis intelektas būdingas tik žmogui?“ Dramaturgą ir aktorių Kārlis Krūmiņš (Latvija) po premjeras „Frankenšteino kompleksas“ kalbina teatrologas, teatro meno vadovas Edgaras Klivis. 2022 01 26. Prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=P8hWe65Lbo4>
5. „Frankenšteino kompleksas“ – dirbtinio intelekto iššūkis teatralams. *LRT.lt*. 2022 01 21. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000198186/neiprasta-premjera-nacionaliniame-kauno-dramos-teatre-vienas-autoriu-dirbtinis-intelektas>
6. „Frankenšteino kompleksas“ NKDT. *7 meno dienos*. 2022. Nr. 2 (1409). Prieiga per internetą: <https://www.7md.lt/kronika/2022-01-14/Frankensteino-kompleksas-NKDT>
7. „Frankenšteino kompleksas“: eksperimentas su DI technologija ar kūrybiškumo sampratos kaita? *Delfi.lt*. 2022 04 22. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/frankensteino-kompleksas-eksperimentas-su-di-technologija-ar-kurybiskumo-sampratos-kaita-90029399>
8. Geroimenko, V. (Ed.). *Human-computer creativity: Generative AI in education, art, and healthcare*. 2025. Springer. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-86551-0>
9. Horvath, D. Curtain Call for AI: Transforming Theatre through Technology. *Sustainable Futures*. 2025. Vol. 9. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666188825003132>
10. Improbotics – Theatre lab and AI improv pioneers. Prieiga per internetą: <https://improbotics.org>
11. Krūmiņš, K.; AI. The Frankenstein Complex. *Five Plays from Latvian Theatre*. Riga: Latvian Theatre Union, 2025: 103–121.
12. Lösel, G. Theatre Dialogues with Machines. *Interdisciplinary Science Reviews*. 2024. 49(2): 291–304.
13. Luchetti, M.; Mion Dalle Carbonare, P. Augmenting the stage: The intersection between AI and theatre. *Artificial intelligence in the cultural and creative sectors: Opportunities, challenges, and transformations*. Eds. M. Massi et al. Routledge, 2025: 213–222.
14. Ma, X.; Zhao, H.; Guo, Z.; Guo, Y.; Liu, G.; Jiang, B. CO-OPERA: A Human-AI Collaborative Playwriting Tool to Support Creative Storytelling for Interdisciplinary Drama Education. 2025 06 01. Prieiga per internetą: <https://arxiv.org/abs/2506.00791>
15. Mirowski, P.; Mathewson, K. W.; Pittman, J.; Evans, R. Co-Writing Screenplays and Theatre Scripts with Language Models: An Evaluation by Industry Professionals. 2022 09 29. Prieiga per internetą: <https://arxiv.org/abs/2209.14958>
16. Munderzbakaitė, M. Dramaturgas vs dirbtinis intelektas. „Frankenšteino kompleksas“ Nacionaliniame Kauno dramos teatre. *7 meno dienos*. 2022. Nr. 19 (1426). Prieiga per internetą: <https://www.7md.lt/teatras/2022-05-13/Dramaturgas-vs-dirbtinis-intelektas>
17. Radzobe, Z. Saruna ar nākotni. *Krodērs.lv*. 2022 01 20. Prieiga per internetą: <https://www.krodērs.lv/recenzijas/1722>
18. Schmidtová, P.; Rosa, R.; Košťák, D.; Studeník, T.; Hrbek, D.; Musil, T.; Doležal, J.; Dušek, O.; Mareček, D.; Vosecká, K.; Nováková, M.; Žabka, P.; Zakhtarenko, A.; Jurko, D.; Kinská, M.; Kocmi, T.; Bojar, O. *THEai-TRE: Generating Theatre Play Scripts using Artificial Intelligence*. Praha, 2022. Prieiga per internetą: https://ufal.mff.cuni.cz/books/preview/2022-schmidtova_full.pdf
19. THEaiTRE. *Artificial Intelligence to Write a Theatre Play*. 2022. Prieiga per internetą: <https://www.theatre.com>
20. van Heerden, I.; Duman, Ç.; Bas, A. Performing the Post-Anthropocene AI: When a Robot Writes a Play. *TDR / The Drama Review*. 2023. Vol. 67 (4): 104–120.

Rūta Mažeikienė

Performing AI-Augmented Dramaturgy: The Case of *The Frankenstein Complex*

Summary

The article analyses the use of artificial intelligence (AI) in contemporary dramaturgy and the challenges it poses for the actor's creative work. The object of this research is the production *The Frankenstein Complex*, a collaborative production of the National Kaunas Drama Theatre (Lithuania) and the Dirty Deal Teatro in Riga (Latvia), based on the play *The Frankenstein Complex* by the Latvian playwright Kārlis Krūmiņš and AI. The article seeks to explore how the concept of character changes in an AI-generated text and the impact this has on the actor's creative process. Based on theoretical literature, the analysis of the play, and the production, it is argued that AI-augmented dramaturgy gives rise to a new type of character – the 'generated character' – which emerges not as a coherent dramatic subject but as a fragmented linguistic structure. These changes in dramaturgy also lead to a shift in acting practice: the role is created not so much by analysing and interpreting the dramatic character, but by performatively constructing the character from fragmented textual material.

KEYWORDS: theatre, acting, artificial intelligence, AI-augmented dramaturgy, AI-generated character